

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 12/2022-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného JUDr. Alexandrou Machanovou, advokátkou, Mierové námestie 19, Senec, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cpr 5/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cpr 5/2015 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **1 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cpr 5/2015 o určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru a zaplatenie sumy 5 000 eur s príslušenstvom (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho označených práva postupom okresného súdu

v napadnutom konaní, priznal sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 10. novembra 2015 podal žalobu, ktorou sa domáhal určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru a zaplata sumy 5 000 eur s príslušenstvom. Uvádza, že okresný súd v napadnutom konaní rozhodol rozsudkom, proti ktorému podal odvolanie 2. augusta 2017. Nemá vedomosť o tom, ako rozhodol odvolací súd o jeho odvolaní, keďže do podania sťažnosti mu rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo doručené, a to aj napriek tomu, že má vedomosť o tom, že odvolací súd vrátil spisový materiál okresnému súdu 26. septembra 2018 zrejme spolu aj s rozhodnutím. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ je toho názoru, že okresný súd postupuje v jeho veci nesústredene a dopúšťa sa zbytočných priet'ahov, čo odd'aluje nastolenie právnej istoty v jeho veci. Podľa neho takto dochádza k porušovaniu jeho označeného práva v napadnutom konaní.

3. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 12/2022-16 z 20. januára 2022 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k prijatej ústavnej sťažnosti.

5. Podpredseda okresného súdu prípisom č. k. 1 SprV 38/2022 z 15. marca 2022 k ústavnej sťažnosti v podstatnom uviedol, že v období od 27. septembra 2018 do 6. decembra 2021 „*riadne nekonal, z objektívnych príčin bez subjektívneho zavinenia sudkyne, a to najmä z dôvodu nadmernej zaťaženia*“. K otázke skutkovej a právnej zložitosti sa podpredseda okresného súdu nevyjadril. Vyjadril presvedčenie, že sťažovateľ neodôvodnil jeho výšku. Prílohou samotného vyjadrenia okresného súdu bolo aj vyjadrenie zákonnej sudkyne, v ktorom v podstatnom sťažovateľovi vytkla, že v odvolaní nenamietal, že súd prvej inštancie nerozhodol o všetkých žalobou uplatnených nárokoch, a tiež to, že sťažovateľ sa riadne nezaujímal o stav veci.

6. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bol aj súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci, ako aj stručná chronológia úkonov účastníkov napadnutého konania, ako aj súdu, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti, ktorých úplnosť ústavný súd preveril a doplnil z predloženého súdneho spisu.

- 10. novembra 2015 – doručená žaloba sťažovateľa o neplatnosť skončenia pracovného pomeru a finančných nárokov sťažovateľa
- 28. december 2015 – okresný súd uznesením vyzval žalovanú na vyjadrenie sa k žalobe sťažovateľa,
- 4. februára 2016 – doručenie vyjadrenia žalovanej,

- 13. apríla 2016 – výzva sťažovateľovi na úhradu súdneho poplatku za nárok uplatnený žalobou,
- 26. apríla 2016 – sťažovateľ uhradil súdny poplatok,
- 18. januára 2017 – prvé pojednávanie odročené na účel uzavretia mimosúdnej dohody,
- 30. januára 2017 – doručené vyjadrenie sťažovateľa – doplnenie dôkazov,
- 31. marca 2017 – doručené vyjadrenie žalovanej – doplnenie dôkazov,
- 11. apríla 2017 – pojednávanie odročené na 30. máj 2017 na účel ďalšieho dokazovania,
- 30. mája 2017 – pojednávanie odročené bez prejednávania veci z dôvodu nezabezpečenia prípravy pojednávania (doručovanie listín krátkou cestou na pojednávaní) na 21. jún 2017,
- 21. júna 2017 – pojednávanie odročené na 19. júl 2017, uznesením vyhlásil dokazovanie za skončené,
- 19. júla 2017 – pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorým žalobu o neplatnosť výpovede zamietol, určil, že okamžité skončenie pracovného pomeru z 31. augusta 2015 je neplatné, žiadnej zo strán nepriznal náhradu trov konania a uznesením vylúčil ostatné nároky na samostatné konanie,
- 2. augusta 2017 – sťažovateľ podal odvolanie,
- 13. novembra 2017 – žalovaná doručila vyjadrenie k odvolaniu,
- 21. novembra 2017 – sťažovateľ doručil repliku,
- 26. januára 2018 – okresný súd predložil vec na rozhodnutie odvolaciemu súdu,
- 26. septembra 2018 – vrátenie veci odvolacím súdom bez rozhodnutia z dôvodu, že súd prvej inštancie nerozhodol o celom návrhu sťažovateľa (absencia výroku o uplatnenom nároku na náhradu mzdy v sume 740,16 eur),
- 8. decembra 2021 – okresný súd určil termín pojednávania na 12. január 2022,
- 12. januára 2022 – pojednávanie odročené na účel uzavretia zmieru na 2. február 2022,
- 28. januára 2022 – doručené späťvzatie návrhu sťažovateľa v celom rozsahu,
- 2. februára 2022 – uznesenie o zastavení konania,
- 15. februára 2022 – vec predložená odvolaciemu súdu na účel rozhodnutia o späťvzatí odvolania.

7. Stanovisko okresného súdu bolo zaslané na vyjadrenie sťažovateľovi, ktorý vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 7. apríla 2022 zotrval na dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti. V podstatnom uviedol, že k uzatvoreniu mimosúdnej dohody došlo v dôsledku frustrácie sťažovateľa, ktorý sa svojich práv nedomohol ani po siedmich rokoch konania. V závere svojho vyjadrenia právna zástupkyňa sťažovateľa oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

o ústavnom súde“) so súhlasom účastníkov konania upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom súdneho spisu, ktorý si zadovážil (z ktorého sú zrejmé všetky procesné úkony, pozn.), dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

9. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní pri rozhodovaní o žalobe o neplatnosti skončenia pracovného pomeru a súvisiacich finančných nárokoch došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikaturu Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu žiadateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikaturou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikaturou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

13. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje (okresný súd sa k tomuto kritériu nevyjadril, pozn.), že predmetné konanie spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov. Zároveň ide o vec, ktorej povaha (spor o náhradu mzdy, ktorý je zdrojom príjmov sťažovateľa) si vyžadovala osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená a aby sa čo najskôr

odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 145/03, II. ÚS 71/2020).

14. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, dospel k záveru, že sťažovateľ sa nepričinil o predĺženie napadnutého konania. Skutočnosť, že sťažovateľ neurgoval okresný súd, resp. nepodal sťažnosť adresovanú predsedovi okresného súdu, nemožno považovať za nedostatok, ktorý by mal mať pre sťažovateľa nepriaznivý následok v tom zmysle, že je zodpovedný za nečinnosť okresného súdu v jeho veci. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na čl. 17 základných princípov Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

16. Ústavný súd, vychádzajúc z doterajšieho dĺžky (približne 6 rokov, pozn.) a priebehu napadnutého konania, konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní je zjavne poznačený zbytočnými priet'ahmi, ako aj neefektívnym postupom. Samotná dĺžka napadnutého konania bez existencie prekážok v jeho postupe indikuje, že okresný súd nepostupoval v súlade s označenými právami sťažovateľa. Ústavný súd vzhľadom na uvedené nepovažoval za nevyhnutné hodnotiť jednotlivé úkony okresného súdu a jeho procesný postup. Pre účely svojho rozhodnutia sa obmedzil len na poukázanie niektorých nedostatkov v jeho postupe, ktoré mali za následok doterajšiu neprimeranú dĺžku napadnutého konania. Predovšetkým poukazuje na nesústredený postup okresného súdu spočívajúci v tom, že okresný súd nerozhodol o celom návrhu sťažovateľa, čím nepochybne prispel k zbytočnému predĺženiu napadnutého konania. Následne po vrátení veci odvolacím súdom 26. septembra 2018 bol okresný súd bezdôvodne nečinný vyše troch rokov až do pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 12. januára 2022, čo je neospravedlňiteľné. Uvedené obdobie nečinnosti predstavuje zbytočný priet'ah, za ktorý zodpovedá okresný súd.

17. Ústavný súd, vychádzajúc z celkovej dĺžky napadnutého konania, zistených priet'ahov, neefektívneho a nesústredeného postupu okresného súdu vo veci sťažovateľa dospel k záveru, že v posudzovanej veci bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Vychádzajúc zo zistenia, že sťažovateľ účinne vzal svoj návrh v celom rozsahu späť, ústavný

súd okresnému súdu neprikázal, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, keďže následne došlo k právoplatnému zastaveniu konania.

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

20. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur z dôvodov uvedených v ústavnej sťažnosti. Nie je možné sa stotožniť s tvrdením okresného súdu, že sťažovateľ neuviedol dôvody, ktorými by odôvodnil požadované finančné zadosťučinenie. V sťažnosti totiž výslovne uviedol, že *„právna neistota spôsobená dlhotrvajúcim sporom sťažovateľa psychicky zťažujú a zároveň sa sťažuje i vymožitelnosť práva vzhľadom na plynutie času“*. Z uvedeného je zrejmé a je možné urobiť záver, že sťažovateľ žiada priznať finančné zadosťučinenie práve v súvislosti s opísanou ujou.

21. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Berúc do úvahy charakter predmetu konania, jeho význam pre sťažovateľa, posudzované obdobie právnej neistoty sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zarúčených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

23. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúcu z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby. Za dva úkony uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) patrí odmena v sume dvakrát po 181,17 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 10,87 eur. Za úkon vyjadrenie k stanovisku okresného súdu doručené 7. apríla 2022 ústavný súd odmenu nepriznal, keďže neobsahovalo žiadne nové skutočnosti ani argumentáciu, ktorá by ústavnému súdu nebola známa.

25. Ústavný súd priznal náhradu trov konania v sume 384,08 eur (bod 3 výroku nálezu).

26. Priznanú náhradu trov konania je ústavný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

27. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu